

Noč v knjižnici: prebedimo z Leonardom

A Night at the Library:
Let's Stay up All Night with Leonardo

Monika Jeglič

Izvleček

Mestna knjižnica Ljubljana se je pridružila projektu Evropska noč raziskovalcev in pripravila celonočni program za mlade osnovnošolce tretje triade. Program so sestavljali poskusi, srečanja s strokovnimi gosti ter druge dejavnosti, povezane z znanostjo in tehniko. Dogodek je potekal v Knjižnici Bežigrad od petka, 27. 9. 2019, do sobote, 28. 9. 2019.

Ključne besede:

mladi, javna knjižnica, noč v knjižnici, Evropska noč raziskovalcev, znanost, osnovna šola

UDK: 027-053.5

Keywords:

children, public library, night at the library, European Researchers' Night, science, primary school

Abstract

The Ljubljana City Library has joined the European Researchers' Night project and prepared an all-night programme for primary school pupils of the third triennium. The programme consisted of experiments, meetings with guest experts, and other activities related to science and technology. The event was held at the Bežigrad Library from Friday, 27 September 2019 to Saturday, 28 September 2019.

O PROJEKTU NOČ IMA SVOJO MOČ

Cilj projekta *Noč ima svojo moč* je osnovnošolcem in srednješolcem predstaviti in približati znanost, in sicer preko skupka aktivnosti, ki so izvedene v okviru Evropske noči raziskovalcev. Gre za vseevropsko akcijo, ki poteka pod okriljem programa za raziskovanje in tehnološki razvoj, in sicer zadnji petek v septembru. To je torej noč, ko na pobudo Evropske komisije širom Evrope za en dan v letu odprejo vrata organizacije, ki se ukvarjajo z znanostjo in raziskovanjem, da bi širši javnosti predstavile poklic in življenje znanstvenika. Projekt so skupaj sooblikovali Hiša eksperimentov, Institut Jožef Stefan, Kemijski inštitut in Tehniški muzej Slovenije, združil pa je okrog 30 raziskovalnih institucij v dejavnostih, v katerih je sodelovalo več kot 40.000 obiskovalcev po celi Sloveniji.

NOČ V KNJIŽNICI: PREBEDIMO Z LEONARDOM

Priprava na dogodek in logistika izvedbe

V želji, da bi osnovnošolcem tretje triade približali znanost ter jim pokazali, da prostor knjižnice omogoča širino in pridobivanje najrazličnejših vrst znanja, smo se v Mestni knjižnici Ljubljana, natančneje v enoti Bežigrad, odločili, da se pridružimo projektu ter ga posvetimo Leonardu da Vinciju, čigar 500. obletnice smrti smo se spominjali v lanskem letu. Z načrtovanjem smo začeli spomladi 2019. Skelet dogodka smo osnovali na znanostih in umetnosti, s katerimi se je ukvarjal že Leonardo da Vinci, ter temu ogrodju pripeli najrazličnejše dejavnosti in goste.

Odločili smo se, da k udeležbi povabimo osnovnošolce tretje triade (med 12. in 15. letom starosti) in jih spodbudimo, da napišejo motivacijsko pismo. Prav tako smo sprejeli odločitev, da število udeležencev omejimo na 30, kar pomeni povprečen osnovnošolski razred. Na podlagi prejetih pisem smo izbrali 30 udeležencev (pri čemer so bili odločilni kriteriji starost, izvirnost pisma ter čas prijave) ter jih povabili na pripravljeni dogodek. Sočasno smo

iskali donatorje, ki bi bili pripravljeni podpreti naš dogodek, ter usklajevali zadnje podrobnosti z gosti in prostovoljci.

Pripravljalni ekipi štirih zaposlenih se je v dneh pred dogodkom priključila še ekipa petih zaposlenih, ki so predstavljali tehnično podporo, poleg tega pa smo se obrnili še na Mladinsko skupino Feniks iz Šmartnega v Tuhinju, iz katere se nam je pridružilo 18 animatorjev, starih od 14 do 21 let.

Vključenost zaposlenih in prostovoljcev smo zasnovali z mrežnim sistemom. Celotni dogodek je bil v rokah trojice pripravljalne skupine, od katere je vsak posameznik bdel nad svojim segmentom (program in animacija, sprejem gostov in kontakt ter tehnična ekipa). Udeležence smo že pred samim dogodkom razdelili na šest barvnih skupin, za vsako sta skrbela dva animatorja, ki sta osnovna navodila z dodatno razlago prenašala na svojo skupino.

Zaradi lažje prepoznavnosti smo dali izdelati barvne broške z imeni. Najozja pripravljalna skupina je tako dobila bele broške, ostali zaposleni in animatorji črne, udeleženci pa barvne – glede na to, v katero barvno skupino so bili dodeljeni.

Za medijsko pokritost je skrbela tričlanska ekipa, ki je fotografirala ter sproti urejala fotografije in pripravljala ažurne objave na facebookovi strani knjižnice. Od staršev udeležencev smo pri prijavi pridobili tudi izjave, v katerih so se strinjali tudi z objavo fotografij v medijih. V sodelovanju z Valom 202 smo v petek pripravili poseben prispevek za objavo na radijskem mediju, v soboto pa smo se tudi v živo javili v studio.

Dogodek se je začel v petek, 27. 9. 2019, ob 19h ter se neprekinjeno odvijal do sobote, 28. 9. 2019, do 10h, kar pomeni, da smo izvedli 15 ur programa. Ker smo želeli poskrbeti za dobro počutje vseh – tako udeležencev kot tudi zaposlenih in animatorjev, smo poskrbeli tudi za prostor za počitek. Udeleženci so si lahko po uvodnem programu med poljubnimi dejavnostmi odpočili v dvorani; del obvezne opreme so bile tudi spalne vreče. Poskrbeli smo tudi za ureditev prostora za spanje – za nežno svetlobo, ob kateri je nekdo iz ekipe prebiral

pravljice iz *Tisoč in ene noči*. Zaposlenim in animatorjem smo glede na njihove zadolžitve pripravili razpored, na katerem smo jasno označili proste termine, ko so si lahko odpočili ali se osvežili. Pri tem smo bili pozorni na to, da sta bila vedno prisotna vsaj dva zaposlena iz tehnične ekipe, ena predstavnica pripravljalne ekipe in ena fotografinja ter da je v vsakem trenutku programa udeležence spremljal vsaj en animator vsake barvne skupine.

S pomočjo donatorjev smo poskrbeli tudi za tri obroke. Udeleženci so tako dobili večerjo, polnočno malico in zajtrk, ves čas pa so jim bili na razpolago razni namazi, sadje in pijača.

Opisna predstavitev dogodka

Ob 19.00 je potekalo zbiranje mladih. Zaposleni in animatorji so mlade sprejeli, jim izročili broške z imeni ter razkazali osnovne prostore (garderobo, dvorano, jedilnico) in nudili dodatne informacije staršem, ki so jih spremljali.

Slika 1: Igre za ogrevanje

Časovnica dogodka

Preglednica št. 1: Časovnica dogodka *Prebedimo z Leonardom*.

Ura	Dejavnost	
19.00–19.30	Prihod in registracija	
19.30–20.30	Spoznavanje (z ogrevalnimi in spoznavnimi igrami)	
20.30–21.00	Večerja	
21.00–21.40	Ogled filma	
21.40–22.10	Prvi sklop delavnic (kemijski poskusi ali tehnično ustvarjanje)	
22.10–22.40	Drugi sklop delavnic (kemijski poskusi ali tehnično ustvarjanje)	
22.40–22.45	Odmor	
22.45–23.45	Pogovor s Tomažem Zwitterom	
23.45–23.59	Malica	
23.59–1.00	Odštevanje do pravljice; znanstvena pravljica	
1.00–2.00	Gostje: Tehniški muzej Slovenije	Vzporedno z dejavnostmi počitek za udeležence, ki bi to želeli.
2.00–3.00	Poskusi s tekočim dušikom	
3.00–4.30	Obisk Muzeja vlakov	
4.30–5.00	Odmor	
5.00–6.00	Misija Leonardo (soba pobega in računalniške uganke)	
6.00–6.30	Odmor (s hkratnim nežnim bujenjem spečih)	
6.30–8.00	Priprava na predstavitev, fotografiranje	
8.00–9.00	Zajtrk	
9.00–10.00	Predstavitve za starše in zaključek	

Sledilo je spoznavno srečanje, ki je potekalo preko spoznavnih in ogrevalnih iger. Pred nadaljevanjem programa je potekala še večerja ob picah, nato pa ogled dokumentarnega filma RTV Slovenija *Sledili so volkovom*.

V nadaljevanju so animatorji izvedli dve delavnici. Prvo so predstavljali kemijski poskusi, ki jih je ob pomoči soanimatorjev izvedla študentka kemije Neža Lanišek. Pri drugi delavnici so mladi zgladili lesene deščice in si iz njih izdelali mini knjižno omaro. Vsaka izmed delavnic je potekala pol ure, pri vsaki pa je sodelovala polovica mladih, ki so se po prvem sklopu zamenjali in se udeležili še druge delavnice.

Prvi zunanji gost večera je bil astronom in astrofizik Tomaž Zwitter, ki je mladim odgovarjal na vprašanja s področja okoljevarstva, časa, prostora in vesolja.

Ob polnoči je po programu sledila polnočna pravljica o Pepelki in škratih elektroničnih (v izvedbi Hiše eksperimentov), ki so jo dopolnjevali poskusi in praktični prikazi.

Dva predstavnika Tehniškega muzeja Slovenije, Katarina Fuchs in Blaž Šef, sta ob 50. obletnici pristanka prvega človeka na Luni predstavila odprave na Luno ter naravne pojave, na katere Luna vpliva.

Slika 2: Tehniški muzej predstavlja pot na Luno

Tomaž Ogrin, gost z Instituta Jožefa Stefana, je izvedel delavnico in svetoval udeležencem pri poskusih s tekočim dušikom. Pod njegovim mentorstvom so poskuse opravljali udeleženci sami.

Slika 3: Poskusi s tekočim dušikom

Ob 3.00 so se udeleženci v spremstvu ekipe odpravili v Železniški muzej, kjer jim je kustos razkazal lokomotive in spregovoril o zgodovini vlakov.

Ob vrnitvi v knjižnico so se preizkusili v »Misiji Leonardo«, ki so jo opravili v dveh skupinah. Prva skupina je iskala pot v sobi pobega, druga skupina pa se je prebijala čez računalniške naloge in uganke. Skupaj so našli kodo, ki je obema skupinama odprla vrata.

Pred zajtrkom so mladi s svojimi animatorji pripravili še predstavitev za starše, po zajtrku pa staršem tudi predstavili program, ki so ga bili deležni, ter si skupaj ogledali fotografije in filmčke, ki so čez noč nastali.

Ob koncu dogodka so udeleženci prejeli tudi posebne zgibanke s seznamom literature in s QR-kodami, s katerimi lahko tudi sami še naprej raziskujejo in iščejo odgovore na vprašanja.

Vtisi udeležencev in ekipe

Udeleženci so povedali:

»Všeč so mi bili kemijski poskusi, tekoči dušik in pogovor s Tomažem Zwittrom. Poskusi so mi bili všeč, ker je bilo prijetno vzdušje in ni bilo zelo zakomplicirano. Tekoči dušik mi je bil pa zato, ker je bilo zelo zabavno. Pogovor o globalnih segrevanjih pa je bil res zelo zanimiv in sproščen.«

»Hvala da ste me izbrali, da sem imel možnost doživeti to dogodivščino. Dobra je bila soba pobega in poskusi z dušikom, saj smo pri sobi pobega morali zelo razmišljati, in poskusi z dušikom, saj še nisem počel kaj takega in zabavno je bilo. Fino bi bilo imeti še več

različnih poskusov npr. z elektriko, robotika ...»

»Zelo dobra organizacija in vse čestitke za izvedbo, sploh za tekoči dušik, ker je res noro, kaj vse lahko delaš z njim.«

»Zelo mi je bila všeč znanstvena pravljica, spoznavne igre, ker so bile zelo zabavne, kemijski poskusi, ker so stvari eksplodirale, in krofi, ker so bili zelo dobri.«

Slika 4: Znanstvena pravljica

»Zelo dober program. Všeč mi je, da nismo nič spali.«

»Vse, kar sem pričakovala od te noči, je, da bi se imeli dobro. Ampak nisem se imela dobro – imela sem se odlično!«

»Najbolj so mi bile všeč bolj fizične stvari, kjer nismo samo poslušali, ampak tudi delali. Zahvaljujem se vsem, ki so to organizirali in pri tem sodelovali, saj je bilo reeeeees super. Hrana je bila odlična.«

»Animatorji so bili super, tudi izvedba programa je bila odlična.«

Sodelujoči iz ekipe/animatorjev so povedali:

»Všeč mi je sama ideja – prespati oziroma prebedeti celo noč v knjižnici. In pa zanimiv program.«

»Všeč mi je bila pestrost dejavnosti za otroke in to, da smo animatorji imeli prosti čas, nam niso težili.«

»Všeč mi je bila kemijska delavnica in escape room. Za naprej bi lahko imeli balon s projiciranimi zvezdami in planeti.«

»Všeč so mi bili hrana, escape room,

Slika 5: Kemijska delavnica

organiziranost. Izbira filma bi bila lahko boljša.«

»Všeč mi je bilo, da sem bil del tega projekta. Sem bil presenečen, da sem celo noč zdržal pokonci, čeprav mi ne bi bilo treba.«

»Zelo sem vesela, da sem lahko bila del tega. S tako zagnano in dobro organizirano ekipo ni problem sodelovati.«

»Lahko bi bilo mogoče manj stvari v večeru, čeprav je po moje ravno ta akcija, ki so jo prekinili samo odmori in obroki, držala vse pokonci z adrenalinom.«

»Ko sem se odločila, da bom del tega, me je bilo malo strah, kako bo, potem pa sem se počutila zelo varno, ker je bilo zelo jasno, kaj kdo počne. Všeč mi je bilo, da smo imeli vsak svoje naloge, da smo se počutili koristno in da smo vseeno imeli dovolj časa za počitek.«

PREDLOGI ZA VSE, KI SE NAMERAVAJO LOTITI PODOBNEGA DOGODKA

Pri pripravi in izvedbi takšnega dogodka je zelo pomembna ekipa. Dobro je imeti posameznika ali dva, ki bdiata nad celotnim dogodkom, tehnično ekipo, ki skrbi za pripravo prostorov, materiala in obrokov ter za to, da se prostore dobro prezračijo pred vsako dejavnostjo in po njej. Poleg tega je treba poskrbeti tudi za ekipo za animacijo in pomoč pri izvedbi delavnic. Če pripravljate dogodek v šoli, se morda lahko obrnete na zanesljive bivše učence, ki so kazali interes za podobne dogodke. Skoraj vedno se v generaciji najde vsaj kakšen tak. Lahko pa seveda v to delo vključite najstarejše učence na šoli. S tem boste okrepili ekipo ter hkrati

poskrbeli za premostitev vrzeli med udeleženci in zaposlenimi.

Če boste pripravljali celonočni dogodek, je dobro poskrbeti za hrano udeležencev in ekipe. Dobro je, da so sadje, pijača, kruh in namazi celo noč dosegljivi v posebnem kotičku. V našem primeru je hrana poskrbela za zadostno količino energije vseh prisotnih ter (glede na povratne informacije) dogodku dala poseben občutek gostoljubnosti.

Prostor za počitek naj bo umaknjen od ostalih dejavnosti in dovolj prezraččen. Če je spanje del programa, potem naj bo prostor neosvetljen, če pa si udeleženci sami izberejo čas počitka, naj bo v prostoru nežna osvetlitev, da bodo lahko našli svoje mesto za spanje ter jim ne bo treba prižigati luči oziroma se spotikati ob že speče udeležence.

V enem prostoru lahko uredite bralni kotiček za tiste, ki se želijo med programom umakniti in se posvetiti branju.

V pismih, ki so jih prejeli izbrani udeleženci našega dogodka, smo prosili, naj pustijo doma vse telefone in druge podobne naprave. Ena od zaposlenih je imela kontakte vseh staršev in bila kontaktna oseba za nujne klice. To se je izkazalo za zelo dobro rešitev, saj med programom ni bilo nobenih skušnjav po uporabi telefonov.

Če boste organizirali celonočni dogodek, je pri izbiri dejavnosti dobro paziti na to, da se bolj umirjene dejavnosti izmenjujejo s takimi, kjer so udeleženci bolj aktivni.

Slika 6: Izdelava knjižnih poličk

SKLEP

Prebedimo z Leonardom je bil dogodek, s katerim se je Mestna knjižnica Ljubljana pridružila širšemu – vseevropskemu in celo vseevropskemu projektu Evropska noč raziskovalcev. Dejavnosti, goste in predstavljeno literaturo smo želeli povezati v smiselno celoto, ki bi mlade navdušila nad znanostjo, v njih vzbudila ljubezen do literature in odkrivanja novih podatkov ter jim pokazala, da knjižnica ni vase zaprt sistem, pač pa odpira pot v neskončne možnosti in svetove.

Opisani dogodek smo pripravili v javni knjižnici. Ker pa se noči s posebnim programom zelo pogosto pripravljajo tudi v šolskih knjižnicah, se nam je zdelo koristno deliti naš primer dobre prakse, saj morda lahko katera od idej služi tudi kateremu drugemu knjižničarju in organizatorju podobnega dogodka. ●

Viri in literatura

Alessio, A. J., LaMantia K. in Vinci, E. (2017). *50+ fandom programs: planning festivals and events for tweens, teens, and adults*. Chicago: ALA Editions, an imprint of the American Library Association.

Evropska noč raziskovalcev 2019. (2019). Pridobljeno 29. 1. 2020 s spletne strani: <http://ern.um.si>.

Noč ima svojo moč. (2019). Pridobljeno 29. 1. 2020 s spletne strani: <https://www.nocmoc.eu>.

Otrin, G. (2012). *Igraj se z mano!: 375 iger za lepši dan*. Ljubljana: Salve.

Prebedimo z Leonardom. (2019). MKL. Pridobljeno 29. 1. 2020 s spletne strani: <https://mklj.si/zgodilo-se-je/item/20745-noc-v-knjiznici-prebedimo-z-leonardom-v-knjiznici-bezigrad>.

Scaleti, F. (2019). *Leonardo: genij: 500 let*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

MONIKA JEGLIČ, knjižničarka v Mestni knjižnici Ljubljana
E-naslov: monika.jeglic@mklj.si